

Geschiedenis Maasbree

Bree, later Maasbree genoemd

Het dorp Bree wordt voor de eerste keer genoemd in een akte uit het jaar 1240 waarbij Diederik, Heer van Altena, vele rechten schonk aan de monniken van het pas gestichte klooster St. Elisabethsdal bij Nunhem. Ook in Bree had heer Diederik bepaalde rechten die hij aan de kloosterlingen gaf, onder andere een derde deel van de gehele korentiende (tiende deel van alle gewas, dat halm of stengel droeg) en het recht om een persoon voor te dragen die in Bree het pastoorsambt mocht gaan bekleden. Uit deze oorkonde blijkt dus duidelijk, dat Bree in 1240 bestond als gemeenschap en dat er een kerk was. De kloosterlingen van St. Elisabethsdal hebben van deze rechten gebruik gemaakt tot ze in 1797 door de Fransen verdreven werden.

Het bestuur van het dorp werd, zoals reeds vermeld, tot de komst van de Fransen in gevormd door de Schepenbank. Aan het hoofd hiervan stond een schout, die door de Heer benoemd werd. Wat Bree betreft kwam dit recht, evenals de andere heerlijke rechten achtereenvolgens toe aan de graaf (later hertog) van Gelre, de hertog van Bourgondië en de koning van Spanje. In 1673 kocht de Heer van Arcen, die door erfenis in het bezit van Huis Bree gekomen was, deze rechten van de Spaanse koning.

De Schepenbank maakte koop- en verkoopakten en testamenten op en wees recht in civiele en criminele zaken. De opgemaakte akten werden gewaamerkt met een zegel, waarop Sint Aldegundis staat afgebeeld met kromstaf, opengeslagen boek, kerk met torentje en wapenschild met adelaar. Bijna alle bewoners voorzagen in hun levensonderhoud door te werken in de landbouw en veeteelt. Er lagen enkele grotere boerderijen in Bree, onder andere de Kerckenhof, hof Tongerlo, de hof aengen Eijnde, Baelshof, de grote en de kleine Westeringsehof en Haenenhof. Deze hoeven waren eigendom van adellijke heren of welgestelde burgers uit andere plaatsen en soms van kerken of kloosters. Ze werden bewerkt door een halfman die, zo blijkt al uit de benaming, de helft van de opbrengst van de hoeve aan de eigenaar moest afstaan. Ook hadden sommige inwoners een klein boerderijtje in eigendom, terwijl

anderen als dagloner de kost moesten zien te verdienen. Natuurlijk waren er ambachtslieden, maar die hadden toch meestal ook een boerenbedrijfje.

Belastingen

Aan het betalen van belasting ontkwam niemand, of men moest wel heel erg arm zijn. Op de eerste plaats waren er de tienden, niet alleen op granen maar ook op vee. Verder rustten op elk stuk grond de zgn. thijsrechten, die meestal in natura betaald moesten worden aan heren, kloosters of aan de kerk. Ook de gemeente hief ieder jaar belastingen op grond, vee, personen en ambachten. Dit noemde men de schattingen.

Armen

Armen, weduwen en wezen waren talrijk. Zij werden onderhouden door een soort stichting, 'Den Armen' genaamd. De stichting 'Den Armen' in Bree beschikte over geld en landerijen. Ze bezat zelfs een boerderij aan de Lange Heide, die 'Den Armenhof' werd genoemd en die bewoond werd door een pachter.

Met de opbrengsten van al deze bezittingen werd de minder bedeelde medemens onderhouden.

Huis Bree

Bij de oostgrens van het dorp, in het gebied waar nu boerderij De Plaats ligt, stond voorheen een Riddematig Huis, het Huis Bree geheten. Dit Huis is hoogstwaarschijnlijk in handen geweest van de familie Van Brede. De vroegste schriftelijke vermelding van Huis Bree dateert van 1431, toen Willem Brant die Roever er door de hertog van Gelre mee werd beleend.

Deze Willem Brant was een zoon van Johan die Roever en Griet van Brede, een dochter van Willem Brant van Brede. De Roevers waren schepenen in Den Bosch en hebben Huis Bree zeker niet zelf bewoond evenmin als de adellijke families, die het na hen in handen kregen. Zij lieten het beheren door een rentmeester. Het had voor hen waarde, omdat riddematige afkomst en het bezit van een riddematig goed hen toegang verschafte tot de Staten van het Overkwartier, waardoor zij vrijgesteld waren van het betalen van enige belastingen.

Door vererving via de vrouwelijke lijn kwam het Huis op 16 januari 1643 in handen van Reinier van Gelre, heer van Arcen. Vanaf die tijd werd het vaak 'Huis Aarsen' genoemd. Blijkens een tekening van Jan de Beijer uit 1738 verkeerde Huis Bree in die periode in een zeer slechte toestand. Wanneer het precies is verbouwd, is niet bekend.

Huis Westering

Aan de westkant van Bree lag Huis Westering, tegenwoordig Westeringlaan 69. Oorspronkelijk was dit een boerenhofstede, waarvan blijkens een akte uit 1451 een tak van de familie Van Brede eigenaar was. Door huwelijk kwam het in handen van de Venlose schepenfamilie Van Lom. Hendrik van Lom verbouwde de boerderij tot Huis Westering en ging er met zijn gezin wonen. Hij en zijn echtgenote, Adriana op den Bergh, werden als eigenaars van een grafkelder begraven in de kerk van Bree.

De Van Loms hebben Huis Westering bewoond tot de laatste telg uit dit geslacht, Joseph Arnolt, het goed in 1766 schonk aan Jan Frederik Karel van der Marck uit Eelen bij Maaseik, die vanwege deze schenking Joseph Arnolt tot zijn dood moest onderhouden.

Vaak is Huis Westering nadien nog van eigenaar verwisseld. Het werd altijd door pachters bewoond tot de familie van Osch het in 1934 kocht en het in 1938 ging bewonen. In de laatste oorlogsdagen van 1944 werd het door Engelse granaten tot puin geschoten.

We kunnen gerust stellen dat de inwoners van Bree het door de eeuwen heen niet gemakkelijk hebben gehad. De grond was arm en de belastingen hoog.

Doortrekkende legers van verschillende mogendheden eisten voedsel voor soldaten en vee of legden zware geldelijke contributies op. Vaak waren die zo hoog, dat ze uit de gewone belastingen niet betaald konden worden. Dan gingen de schepenen op pad om geld te lenen, meestal naar kloosters of particulieren in Roermond, Weert of Venlo.

Kerk

De kerk vormde letterlijk en figuurlijk het middelpunt van het dorp. Men werd er gedoopt, trouwde er en werd vanaf deze plaats naar zijn laatste rustplaats op het kerkhof gebracht. De pastoor werd bij de zielzorg geholpen door een kapelaan. Sommige pastoors lieten het ambt uitoefenen door een vervanger, die zij dan zelf betaalden. Na het Concilie van Trente (1545-1563) is aan deze en andere misstanden in de kerk langzaam maar zeker een einde gekomen.

Brand

Op 16 september 1786 (Sint Cornelisdag) werd Bree getroffen door een felle brand. Uit een schatrekening van het jaar 1787 blijkt, dat 17 huizen door het vuur verloren gingen. De gedupeerden werden in laatstgenoemd jaar vrijgesteld van het betalen van de hoofdschat.